Straatnamenboek van Zandvoort



Straatnamenboek van Zandvoort



GENOOTSCHAP
OUD ZANDVOORT


S. van den Bos


ing. G.A. Cense


Th. B.M. Hilbers †


J. Kerkman


G.H. Kiefer


K.J. Koper


M. Kiefer

Straatnamenboek van Zandvoort

Redactie: S. van den Bos, ing. G.A. Cense, Th. B.M. Hilbers †,
J. Kerkman, G.H. Kiefer, K.J. Koper
Eindredactie en productie: Veerman & Meijwaard, Huizen
Omslagontwerp en binnenwerk: Fitting Design, Hilversum
Foto's: Martin Kiefer, Zandvoort
Drukwerk: Giethoorn Ten Brink, Meppel

ISBN 90-803538-2-5
ISBN-13 978-90-803538-2-4

www.oudzandvoort.nl

Inhoud

Voorwoord



Het *Straatnamenboek van Zandvoort* geeft een overzicht van alle straatnamen die in de gemeente Zandvoort bestaan of ooit bestaan hebben. Van meer dan 200 straatnamen zijn de geschiedenis en achtergrond beschreven. U vindt officiële en officieuze straatnamen, want de samenstellers behandelen ook een aantal straatnamen die alleen in de volksmond voorkomen, zoals de Kippentrap – gebruikt voor de verbinding tussen de Zeestraat en de Spoorbuurtstraat.

De lokale geschiedschrijving is voor veel Zandvoorters een passie. Ze zijn verenigd in het Genootschap Oud Zandvoort: een vereniging die al decennialang de Zandvoortse geschiedenis bestudeert en waarvan regelmatig publicaties verschijnen. Dat de lokale geschiedenis nauw verweven is met de straatnaamgeving is niet zo verrassend. Veel oude namen zijn historisch ontstaan – of zo men wil organisch – uit de beleving van de openbare ruimte. Weer anderen zijn 'bewust' bedacht en officieel toegekend. Toponymie heeft immers veel verschillende ontstaansbronnen.
Over de nieuwe straatnamen, bijvoorbeeld in Park Duinwijk, is lang nagedacht, waarbij ook de gemeenteraad een duidelijke stem heeft gehad en ervoor gekozen heeft om de eigen geschiedenis duidelijk te betrekken in de naamgeving.

Straatnaamgeving is een van de manieren om de eigen geschiedenis vast te leggen. Deze intentie gaat natuurlijk verloren zodra de historische context uit het oog verdwijnt. Een voorbeeld maakt duidelijk wat ik bedoel: voor wie niet weet wie J.A.B. van Pagée was, gaat de betekenis verloren van de straatnaamgeving Van Pagéepad. Het *Straatnamenboek van Zandvoort* zorgt ervoor dat deze historische context voor iedereen toegankelijk is. Het wijst u op aansprekende wijze de weg. Ik wens u een leerzame 'tocht' door de Zandvoortse geschiedenis toe.

M.R. van der Heijden
Burgemeester van Zandvoort

Voorwoord



In de literatuur over de geschiedenis van Zandvoort, welke in de loop der jaren is verschenen, ontbrak het straatnamenboek. Hoewel al in het verleden enkele personen, zoals wijlen de heer Piet van der Mije, oud-chef van de afdeling Bevolking van de gemeente Zandvoort en schrijver van vele artikelen over Zandvoorts verleden, beschrijvingen met de herkomst van enkele straatnamen op schrift hadden gesteld, was van de meeste straatnamen geen herkomst beschreven en/of bekend. In 1999 gingen circa achttien leden van het Genootschap Oud Zandvoort aan de slag, qua aantal al spoedig verminderd tot een vaste redactiecommissie van zes personen. Dat het 2005 moest worden om het karwei tot een goed einde te brengen, had niemand voorzien.

De in eerste instantie verzamelde gegevens werden door het ons helaas te vroeg ontvallen redactielid Theo Hilbers verzameld, gerubriceerd en gecorrigeerd. We zijn hem voor zijn daarbij betoonde grote betrokkenheid en inzet veel dank verschuldigd.

Nadat de eerste ronde verwerkt was bleek van veel straten het motief voor het verlenen aan de straat van een bepaalde naam niet bekend te zijn. Ook verdere naspeuringen in de door de gemeente ter inzage gestelde raadsbesluiten gaven hierover geen uitsluitsel.

Vooral bij het zoeken naar de motivering van de naamgeving en de geschiedkundige achtergrond, zijn door de redactiecommissie heel veel bronnen geraadpleegd. Daarbij is onder meer dankbaar gebruikgemaakt van de mogelijkheid te snuffelen in het Millenniumcadeau *120 jaar Zandvoortse kranten*.

Helaas is het ondoenlijk iedereen die een bijdrage aan het boek heeft geleverd persoonlijk te bedanken. Een uitzondering wil ik maken voor de ambtenaren van de gemeente Zandvoort, die in volle coöperatie hun medewerking hebben gegeven. Ook niet ongenoemd mag blijven de naam van Martin Kiefer, die al het fotowerk van het huidige Zandvoort heeft verzorgd en daarnaast ook veel ondersteunende arbeid heeft verricht.

Het boek dat nu voor u ligt geeft een beeld van het hedendaagse Zandvoort en beschrijft de groeistuipen van vissersdorp tot badplaats. Van de sloppen en stegen tot de lanen en de boulevards. Maar het geeft ook een beeld van vroeger. Een beeld dat voorgoed voorbij is, doch dat onvervreemdbaar behoort bij de cultuurhistorie van ons dorp.

Namens het bestuur van het Genootschap Oud Zandvoort hoop ik dat dit boek voor velen een bron van kennis over het Zandvoort van vroeger en nu mag zijn.

ing. G.A. Cense
Voorzitter van Genootschap Oud Zandvoort

Inleiding

Op het moment dat het idee voor het *Straatnamenboek van Zandvoort* vorm begon te krijgen, werd al direct afgesproken dat er gestreefd zou worden naar een gedetailleerd, prettig leesbaar boek, wat door zijn inhoud ook als naslagwerk zou kunnen dienen.
In 1999 werd gestart met een flink aantal medewerkers, die tot taak kregen zoveel mogelijk gegevens te verzamelen. Dit bracht een grote hoeveelheid gevarieerde gegevens boven tafel, die hebben bijgedragen tot een bredere kennis van het Zandvoort van vroeger. De uit de vele medewerkers van het eerste uur overgebleven kleine stuurgroep kwam hierdoor en door verder speurwerk in relevante literatuur, onderzoek in archieven en bezoeken aan musea zeer veel aan de weet over de straatnamen van Zandvoort en Bentveld.
Voordat u kennis kunt nemen van de resultaten van dit speurwerk in de uitvoerige behandeling van de (voormalige) straatnamen in Zandvoort, volgt hieronder eerst een korte uiteenzetting over de ontstaansgeschiedenis van Zandvoort.

De ontwikkeling van Zandvoort aan zee

Veruit de meeste steden, dorpen en leefgemeenschappen op aarde hebben zich door de eeuwen heen ontwikkeld op al bestaande vaste bodem.
Het ontstaan van het landschap waarin de zogenoemde zeedorpen langs de Nederlandse kust werden gevestigd, is qua tijdsduur nauwelijks binnen de gebruikelijke geologische tijdschaal in te passen vanwege de naar die geologische begrippen uiterst korte ontwikkelingstijd die er voor nodig was, namelijk ongeveer 10.000 jaar!
Drie factoren waren cruciaal voor het ontstaan van het Nederlandse kustlandschap: de stijging van de zeespiegel, de aanvoer van sediment (slib) vanuit zee of rivieren en de invloed van de mens.
Beeldbepalend voor de vroegste ontwikkeling van het Nederlandse kustlandschap was vooral de eerste factor. Na het einde van de laatste ijstijd, ongeveer 10.000 jaar geleden, liepen namelijk in korte tijd grote delen van het bekken van de droog liggende Noordzee vol met smeltwater. De stijging van de zeespiegel verliep in het begin snel en daardoor verschoof de toenmalige kust ook in rap tempo landinwaarts. Vanaf 3.000 jaar v.Chr. nam de snelheid van de stijging echter af tot ongeveer 5 cm per eeuw en ontstond de situatie waarin de tweede factor een belangrijke rol ging spelen.
De aanvoer van sediment kon vanaf die tijd de stijging van de zeespiegel grotendeels compenseren. Zee en wind voerden grote hoeveelheden zand aan vanaf de zandplaten voor de kust, waardoor zich geleidelijk een complex van verschillende naast elkaar gelegen strandwallen vormde. De grote rivieren lieten klei en zand achter: vele zeegaten in de strandwallen slibden gedeeltelijk of geheel dicht. Op de strandwallen vormden zich de zogeheten oude duinen: een afwisseling van licht glooiende duinen en natte duinvalleien. Achter de oude duinen konden in een relatief rustig milieu grote lagunen en wadden ontstaan. Omstreeks het begin van onze jaartelling lag de kustlijn op enige afstand ten westen van de huidige kust. In de daaropvolgende eeuwen slokte de zee grote stukken hiervan op.

Bossen en moerassen van de oude duinen

Tussen de zevende en tiende eeuw waren de oude duinen van Zuid-Kennemerland

bedekt met zware eiken en beuken, in hoogte en dikte vergelijkbaar met de huidige gelijksoortige bomen van Elswout of Leyduin. Hoe uitgestrekt dit bos was, werd duidelijk door opgravingen in de ruime omgeving van Haarlem. Ten westen van de stad strekte de Haarlemmerhout zich uit tot aan wat nu het tegenwoordige strand is; de kustlijn van toen lag enkele honderden meters westelijker. Zandvoort zou in die tijd dus een zeer lommerrijke badplaats zijn geweest! In de Amsterdamse Waterleidingduinen kwamen – midden jaren vijftig – bij de aanleg van het infiltratiegebied forse stronken van zomereiken, maar vooral van beuken tevoorschijn. Soms zaten de zaagsporen er nog in. Ten noorden van Haarlem werd het waardevolle hout al vroeg gekapt: in de omgeving van Velsen was het bos in de zevende eeuw al vrijwel verdwenen en in landbouwgrond omgezet. Maar de duinstreek ten zuiden van Haarlem maakte deel uit van het grensgebied tussen Rijnland en Kennemer Land. Daar bleven de moerasbossen in strandvlakten en de eiken/beukenbossen op de strandwallen nog tot in de Middeleeuwen staan.

Vorming van de jonge duinen

Van 1000 tot 1200 waren er weer grote verstuivingen, veroorzaakt door langdurige droogte, gevolgd door hernieuwde kustafslag en stormachtige perioden. Het op grote schaal rooien van de bossen maakte de zandige bodem kwetsbaar voor erosie en verstuivingen.
Een groot deel van de oude duinen werd, eerst in het westen en daarna oostwaarts, weggeblazen of verstoven. Hiermee werd de eerste aanzet gegeven tot de vorming van de jonge duinen, het duinlandschap zoals wij dat nu kennen.
Het gedeelte tussen de zeereep en de hoge binnenduinrand moet toen een ware zandwoestijn geweest zijn. Er stond wel wat verspreide begroeiing, maar nooit lang op dezelfde plaats.
Hier ontsproot wat, maar elders verdween de vegetatie onder het zand. Ten oosten van de binnenduinrand, tot aan de lijn tussen de dorpen Sassenheim en Heemstede, bleven de beboste oude binnenduinen intact. Slechts plaatselijk traden daar verstuivingen op, maar dat was dan meestal het gevolg van menselijk ingrijpen of graverij van konijnen. De invloed van de mens werd allengs groter, omdat vanaf de dertiende eeuw de bevolking snel in omvang toenam.
Rond 1300 begon opnieuw een periode met sterke kustafslag tengevolge van veel zware stormen. In die tijd waren de verstuivingen ook grootschalig, maar ze hadden een meer plaatselijk karakter dan in de vorige verstuivingsperioden.
De bewoners aan de oostkant van het verstuivingsgebied hebben alles in het werk gesteld om het stuivende zand tegen te houden. Waar ter bescherming van huizen of landerijen het stuifzand regelmatig werd vastgelegd, ontstonden de hoogste duinen, bijvoorbeeld het Bloemendaalse Kopje.
De bewoners van de zeedorpen, zoals Zandvoort, die hun buurtschappen wilden veilig stellen, deden ook al het mogelijke om de stuivende duinen te beteugelen. Dit kon echter niet voorkomen dat bij de veelvuldig optredende zware stormen de zeereep telkens werd doorbroken. Aan de lijzijde van de zeedorpen ontstonden wigvormige duinvlakten, meestal zuidwest-noordoost gericht, de zogenaamde krochten, die vandaag de dag nog in het landschap te herkennen zijn. Door de eeuwenlange invloed hebben het relief, de bodem en de begroeiing van het land rond de zeedorpen een karakter gekregen dat van het omringende landschap afwijkt.
In de vijftiende en zestiende eeuw volgde er opnieuw een periode van klimatologische onrust.
Een historische catastrofe was de Allerheiligenvloed in 1570, toen onder andere vissersboten tussen de huizen van Noordwijk aan Zee dreven en daar grote schade aanrichtten. Opgezweept door zware stormen en hoge vloeden brak de zee opnieuw in en raakten de westelijk gelegen duinen in verstuiving. In die tijd had men echter al meer oog voor het belang van duinvastlegging en daardoor

bleven de binnenduinen op hun plaats. Tijdens deze tweede verstuivingsperiode kreeg het huidige Middenduin zijn vorm.
Rond 1800 brak de derde en voorlopig laatste periode van duinvorming aan. In de twintigste eeuw werd de zee, door duinbeplanting en aanvoer van extra zand, uitgeschakeld als medespeler in de duinvorming. De mens zette de vorm van de zeereep geheel naar eigen hand.

Hoe oud is Zandvoort eigenlijk?

Het antwoord op deze vraag is niet eenvoudig te geven. Er is helaas zeer weinig bekend over de oudste geschiedenis van ons dorp.
Algemeen wordt aangenomen dat in de elfde en twaalfde eeuw reeds vissers, afkomstig vanuit de in opkomst zijnde steden in het achterland, dorpsgemeenschappen aan de kust begonnen te stichten om van daaruit hun visvangsten in die steden te kunnen slijten. Voorbeelden hiervan zijn Scheveningen bij Den Haag, Katwijk bij Leiden, Zandvoort bij Haarlem en Egmond bij Alkmaar.
Dat men zich daarbij eerst vestigde rond een reeds in de duinen bestaande 'voorde' is begrijpelijk. Een voorde is een doorwaadbare plaats, meestal in een beek of rivier, maar er wordt ook een plaats waar men tussen de zandduinen door het strand kan bereiken mee aangeduid. Dit nu was op de plek waar Zandvoort is ontstaan, het geval. De voornaamste voorde in het bestaan van Zandvoort is wel de voorde, die later bekendheid verkreeg als de Strandweg zoals die tot 1951 vanaf het Badhuisplein in al zijn breedheid uitvloeide op het strand. Even ten noorden daarvan lag echter nog een voor Zandvoort belangrijke voorde namelijk het Schuitengat, een opbergplaats voor de vissersboten waar die beschermd lagen tegen de najaars- en winterstormen. Het Schuitengat heeft als zodanig dienstgedaan tot in de tweede helft van de negentiende eeuw.
Als rond die elfde en twaalfde eeuw de Hollandse graven invloedrijker worden en vrijwel de gehele kuststrook van Noord- en Zuid-Holland in hun bezit weten te krijgen, worden grote delen hiervan in erfelijke leen of erfpacht overgedragen aan de landedelen die zich hiermede leenheer of ambachtsheer mochten noemen. Zo ontstonden in onze regio de zogenaamde heerlijkheden Brederode, Tetterode, Heemstede en Hillegom.
Bij het bestuurlijk indelen van de omvangrijke heerlijkheid Brederode mag verondersteld worden dat in de tweede helft van de twaalfde eeuw het mogelijk toen al bestaande vissersdorpje Santfort, liggende aan het eind van een bochtige zandweg die van Haarlem naar de kust voerde, eveneens onder bestuur van het huis Brederode kwam.
Het enige gedateerde feit dat Zandvoort begin 1300 reeds bestond wordt in een rijmkroniek van de geschiedschrijver en dichter Melis Stoke beschreven. Hij verhaalt hierin dat Witte van Haemstede in 1304 met een leger vanuit zee landde 'bi Santvoerde' om vervolgens ten zuiden van Haarlem de Vlamingen te verslaan. Melis Stoke was een tijdgenoot van dit gebeuren. Aanvankelijk slechts een ordeloze verzameling van schamele hutten zijnde werd onder het bestuur van de Brederodes langzaam een leefgemeenschap opgebouwd met een dorpsbestuur dat, zoals gebruikelijk was in een ambachtsheerlijkheid, bestond uit een schout en schepenen die door de ambachtsheer werden benoemd.
In die tijd telde Zandvoort nog maar enkele straten, beter gezegd: zandpaden waarlangs de bebouwing zich ontwikkelde. De vier voornaamste paden te weten Kerkstraat, Kosterstraat, Baan en Rozenobelstraat – alle liggende in de richting oost-west – verbonden het dorp met het strand en de zee, de bron van het vissersbestaan. Het is de Kerkstraat die van oudsher de voornaamste straat is geweest. Aan weerszijden van deze straat heeft zich dan ook het dorpscentrum met zijn labyrint van steegjes en slopjes ontwikkeld.
In de zeventiende en achttiende eeuw beeldden meerdere cartografen Zandvoort uit als een uit vier straten bestaand dorpje zoals onder andere blijkt uit het detail van een kaart van Rijnland uit 1742, vervaardigd door Dou en Van Broeckhuysen.

Hoe het ontstaan en de verdere ontwikkeling van de straten van Zandvoort zich heeft voltrokken wordt in dit boek uitvoerig uiteengezet. Aparte aandacht willen we echter schenken aan de straat waarmee het allemaal begon: De Straatweg naar Haarlem (thans bekend als de Zandvoortselaan).
Eind achttiende eeuw was in Engeland de medische wereld tot de overtuiging gekomen dat het nemen van baden in zeewater en zelfs het drinken ervan heilzame invloed zou hebben op het genezingsproces van een reeks van kwalen. Aan de zuidkust van Engeland verschenen dan ook al snel de eerste badplaatsen (voor de beter gesitueerden wel te verstaan). Op het vasteland wilde men niet achterblijven en België en Frankrijk gaven het voorbeeld.
Rond 1825 ontwikkelde een aantal regionale notabelen en grootgrondbezitters plannen om in navolging van wat toen ook met het vissersdorp Scheveningen gebeurde, ook van Zandvoort een 'badplaats' te maken. De groep bestond onder meer uit P. van Lennep (eigenaar van Groot Bentveld en lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland), jonkheer W. Ph. Barnaart (lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, groot grondbezitter en ambachtsheer van Zandvoort), W. van der Vlugt (bankier te Haarlem) en J. Enschede (raadslid van Haarlem).
De door deze heren gevormde commissie werd bij Koninklijk Besluit geaccepteerd en stelde een plan op om in Zandvoort een 'etablissement voor zeebaden' te bouwen, voor de bereikbaarheid waarvan het noodzakelijk werd een nieuwe straat naar Zandvoort aan te leggen. Hiervoor was in die jaren de toestemming van de koning nodig. Op de volgende bladzijde is een afschrift opgenomen van de akte waarin deze toestemming wordt verleend en waarbij de koning tevens voor een fors bedrag deelneemt in de kosten. Tevens is opgenomen de ontwerptekening van de Straatweg, afkomstig uit het archief van het Groot Badhuis, aanwezig in het Rijksarchief van Noord-Holland te Haarlem.



Een detail uit de kaart van het Hoogheemraadschap Rijnland uit 1742 vervaardigd door Dou en Van Broeckhuysen.

Het begrip straatweg gold voor alle wegen die voorzien waren van plaveisel. Een situatie die rond 1800 nog maar weinig voorkwam. Veelal waren de wegen zandpaden en als het regende modderpaden. Naarmate de ontwikkeling van Zandvoort zich voortzette en het aantal badgasten (overigens een heel nieuw woord in Zandvoort!) zich uitbreidde werd van die zijde het aantal klachten over stuivend zand groter. Om dit verstuiven tegen te gaan werden pleinen en paden dan soms 'beschelpt'. Eerst bij de komst van de automobiel en de velocipede (de fiets!) in de laatste jaren van de negentiende eeuw werd het dorp pas bestraat. Het schilderachtige beeld van primitieve weggetjes tussen de eenvoudige vissershuisjes verdween langzaam. En wij moeten ons gelukkig prijzen dat befaamde kunstschilders als Max Liebermann, Jozef Israëls en anderen deze impressies nog op tijd hebben vastgelegd, waardoor heden ten dage de charme van het vissersdorp van toen nog in de musea bewonderd kan worden.
De aanleg van de Zandvoortselaan en de bouw van Hotel Driehuizen en het Groot Badhuis waren de eerste stappen in de ontwikkeling van Zandvoort als badplaats, een ontwikkeling die zich in versneld tempo voltrok toen rond 1880 de gebroeders Elzbacher hun ambitieuze plannen ontwikkelden in het stedebouwkundig ontwerp 'Nieuw Zandvoort' langs de kust ten noorden van de daarvoor aan te leggen Kostverlorenstraatweg en de aanleg van een treinverbinding Haarlem-Zandvoort, waardoor Zandvoort een moderne verbinding kreeg met het 'achterland'.

AFSCHRIFT

29 Maart 1826.
No. 99.

Byl.Staten
6 April 1826
No. 20.

Wy Willem, by de Gratie Gods Koning der Nederlanden Prins van Oranje Nassau Groot-Hertog van Luxemburg enz., enz.,

Op het adres van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, houdende verzoek om goedkeuring op de voorgenomene daarstelling van een Zeebad-etablissement te Zandvoort het aanleggen van eene daarmede in verband staande Straatweg en het openen eener geldleening tot vinding der kosten;
Gezien het rapport van onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van den 23 dezer No. 88 benevens de daarby overgelegde missive van Gedeputeerde Staten voornd ten geleide eener Schetsteekening aantoonende de rigting van den bedoelden Straatweg van Zandvoort te geven,-

Hebben goedgevonden en verstaan:
1. te bewilligenen in den aanleg van eene weg tusschen den grooten weg der 1e klasse No. 6 by de hofstede Berkenrode en het dorp Zandvoort ter breedte van 10 ellen, voor zooveel de plaatselyke gesteldheid zulks veroorlooft, en volgens de rigting op de bovengeme Schetsteekening aangewezen met eene bestrating van 4 el 18 dm.
2. te bepalen:
   a dat de eigendommen, welke voor dien aanleg mogten benoodigt zyn, zullen worden in bezit genomen ten algemeenen nutte, hetzy in der minne, of volgens de by de wetten bestaande voorschriften en het bedrag der vergoeding dadelyk worden voldaan uit de gelden voor de uitvoering der bestrating bestemd;
   b dat op den bedoelden weg zullen worden geplaatst twee tollen, een in de nabijheid van Zandvoort en een op eenen afstand van ongeveer 1400 ellen van den grooten weg der 1e klasse No. 4 zullenne aan den laatsten tol worden ingevorderd gelyke regten als op den laatstgenoemden grooten weg geheven worden, en aan den eersten tol die, omschreven by het hiernevens gevoegd tarief, hetwelk by dezen wordt goedgekeurd;
   c dat de vrydommen op de groote wegen bestaande ook op den aan te leggen weg van toepassing zullen zyn, zullende daar en boven gelyke vrydom worden genoten door Commissarissen der te openen geldleening;
   d dat de visschers van Zandvoort zullen worden toegelaten tot het betalen by uitkoop, van een minder bedrag als door hen volgens de toltarieven zoude behooren te worden voldaan, in dier voege, dat het vervoer van visch niet ondoelmatig worde bezwaard;
   e dat de opbrengst der tollen zal strekken ter goedmaking van de kosten van onderhoud deswegs, en tot de rente-betaling aflossing der op te nemen gelden, zullende na die aflossing de heffing der tol-regten met de onderhouds-kosten deswegs moeten worden in verhouding gebracht;
3. Goed te keuren het door Gedeputeerde Staten voornd ontworpen en hiernevens gevoegd plan eener geldleening, groot Honderd Vyftig Duizend Gulden, (f 150.000,-), tot vinding der kosten voor den aanleg van meergeme weg, deszelfs aanhoorigheden, mitsgaders het bouwen van een badhuis te Zandvoort;
4. te bepalen, dat de bedoelde werken zullen worden uitgevoerd door de particuliere onderneming in het voorschre ontwerp van geldleening vermeld, onder toevoorzigt van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;
5. den Kolonel P.A. Ragay Betaalmeester van Ons Huis te magtigen om in de voorme geldleening voor onze byzondere rekening in te schryven voor eene Somme van Tien Duizend Gulden (f 10.000,-) verdeeld in tien aandeelen van Duizend Guldens (f 1.000,-) ieder;

En zyn Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en de Kolonel Betaalmeester voornd. respectievelyk belast met de uitvoering dezes.

Waarvan tot informatie aan Onzen Minister van Financiën, aan Onzen Staatsraad, Administrateur van de Registratie, het kadaster en de Loteryen, en aan de Algemene Rekenkamer alsmede aan de Adressanten zal worden kennis gegeven.

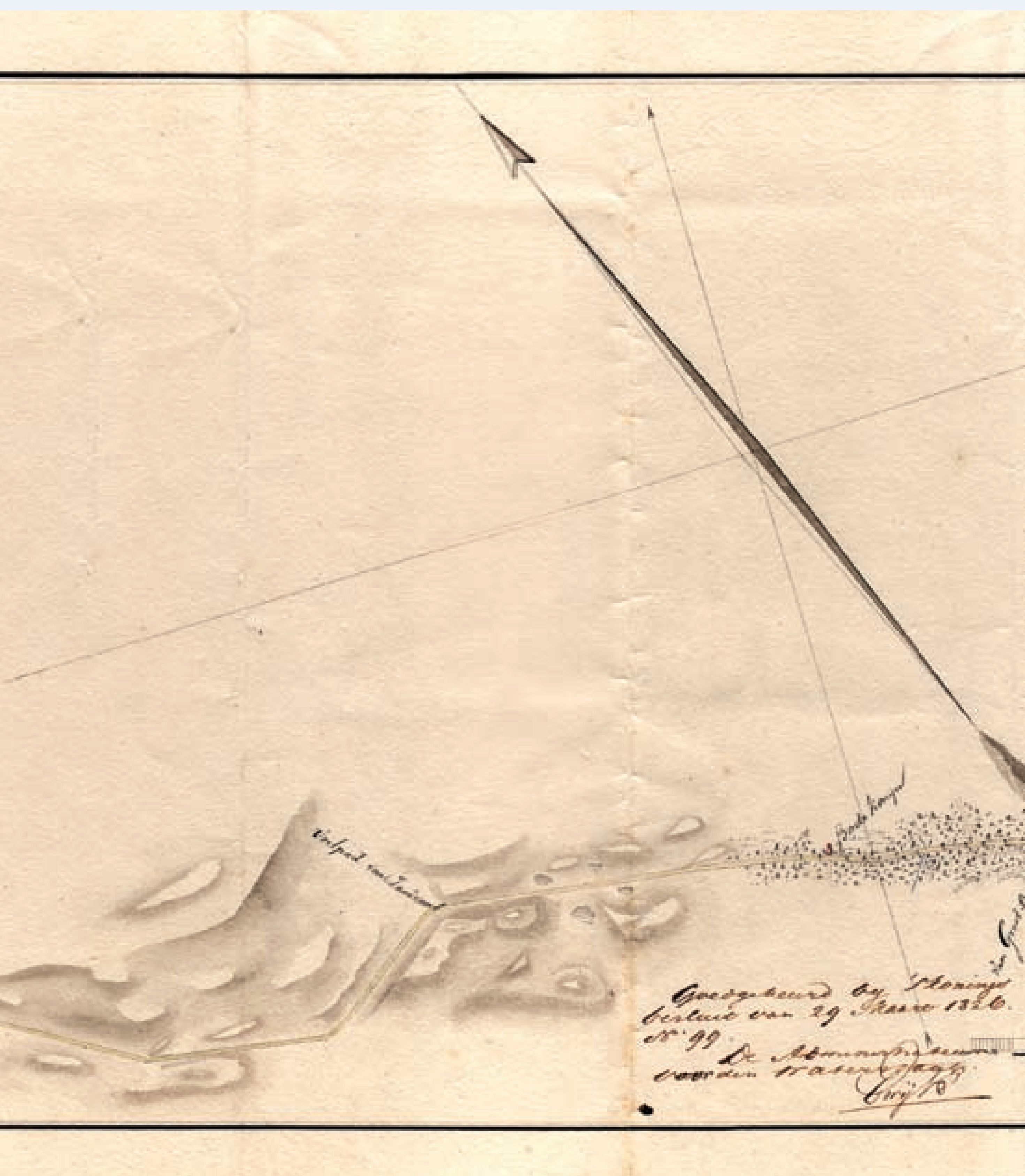
's Gravenhage den 29 Maart 1826.

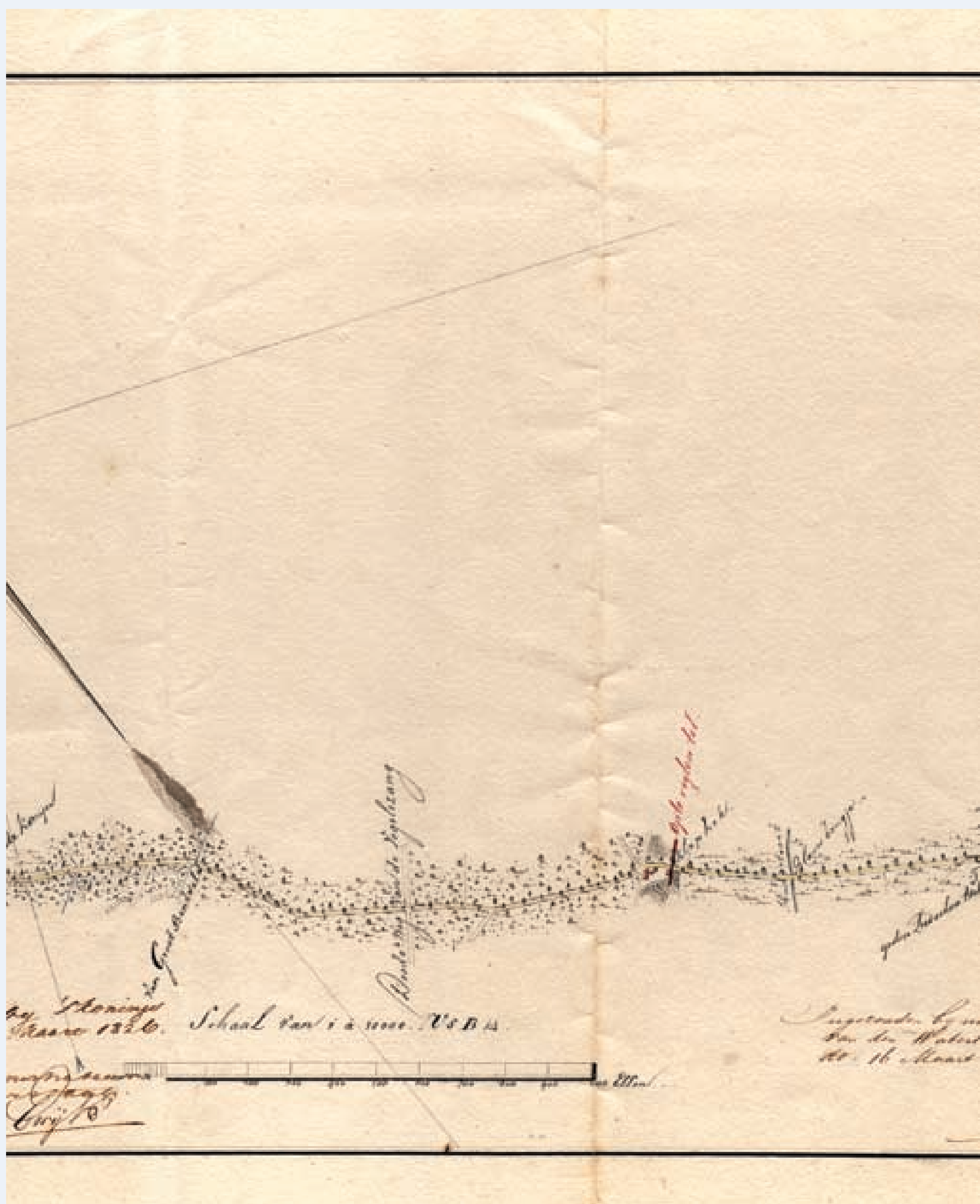
(geteekend) Willem.
van wege den Koning

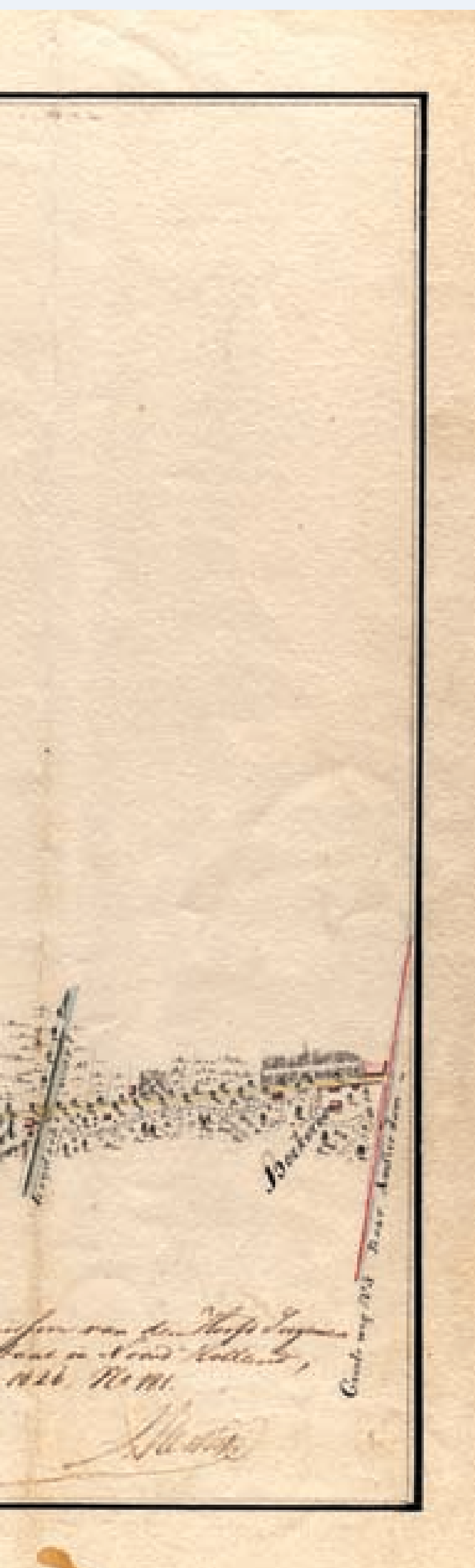
De Secretaris van het Kabinet des Konings
(geteekend) W,G. van de Poll Jr.

Accordeert met deszelfs origineel
De Griffier ter Staats Secretarie
(geteekend) L.H. Elias Schoorl.

KAART
Van de Situatie begrepen tusschen den Grooten Weg
der 1e klasse No 4 van Amsterdam naar
by de Hofstede Bentveld en het dorp Zandvoort
Waarop door eene geele lyn de voorgenomen bestrating
is aangetoond.
Aldus opgemaakt in Maart 1826. door den
Ingenieur van den Waterstaat
NOORD ZEE.
Zandvoort.


Goedgekeurd bij 's Konings
besluit van 29 Maart 1826.
No 99.





De volgende pagina's geven een beeld van de ontwikkeling van het stratenpatroon van Zandvoort vanaf 1830.

Ter illustratie zijn bij de plattegronden foto's en tekeningen van enige zeer bekende Zandvoortse hotels en exploitaties opgenomen, welke bedrijven in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de grote naamsbekendheid van Zandvoort als badplaats.

Daarna volgen in alfabetische volgorde de namen van paden, pleinen, stegen, straten en wegen.

De bij elke straatnaam aangegeven coördinaatgegevens verwijzen naar de plattegrond van het huidige Zandvoort achter in dit boek.

Voorzover was te achterhalen is bij iedere straat de ontstaansgeschiedenis en naamgevingsmotivatie uitvoerig omschreven, waarbij, zo mogelijk, naast huidige foto's, ook oude tot zeer oude foto's uit het archief van ons genootschap zijn afgedrukt.

Zandvoort omstreeks 1830



Een prent van het in 1826 geopende Hotel Driehuijzen (1). Het eerste Hotel van Zandvoort met de in die tijd unieke (zeewater) binnenbaden. *foto: dh*



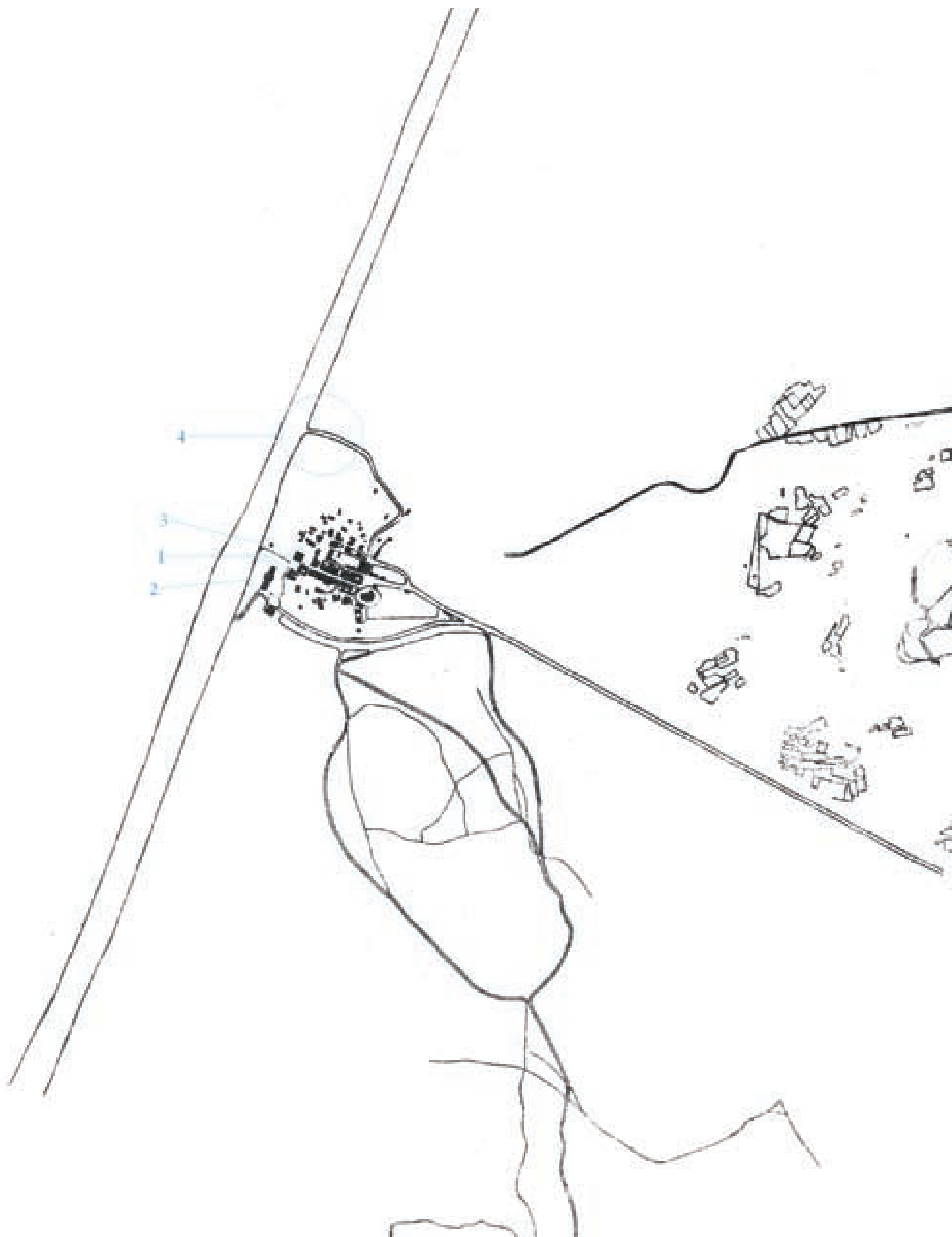
Het Groote Badhuis (2) zoals het in 1828 is gereedgekomen. Links op deze prent is de Vuurboet (3) te zien, deze stond ongeveer 200 meter ten noorden van het hotel. Een uitvoerige beschrijving van deze Vuurboet vindt u bij de Vuurboetstraat. *foto: dh*



Het Groote Badhuis gezien vanaf de landzijde. Met linksonder de Hoogeweg. *foto: rh*



Een impressie van het Schuitegat (4) zoals het er in vroeger tijden heeft uitgezien. Zie bij Schuitegat. *foto: g*


4
3
1
2



Hotel Kaufmann (5), gebouwd in 1879, werd in 1891 overgenomen door de Belgische buffet-maatschappij 'E Pluribus Unum' die het in 1894 verbouwde en het de naam Hotel d'Orange heeft gegeven. *foto: dh*



Het eerste Kurhaus (6) van Zandvoort (1881).
foto: dh



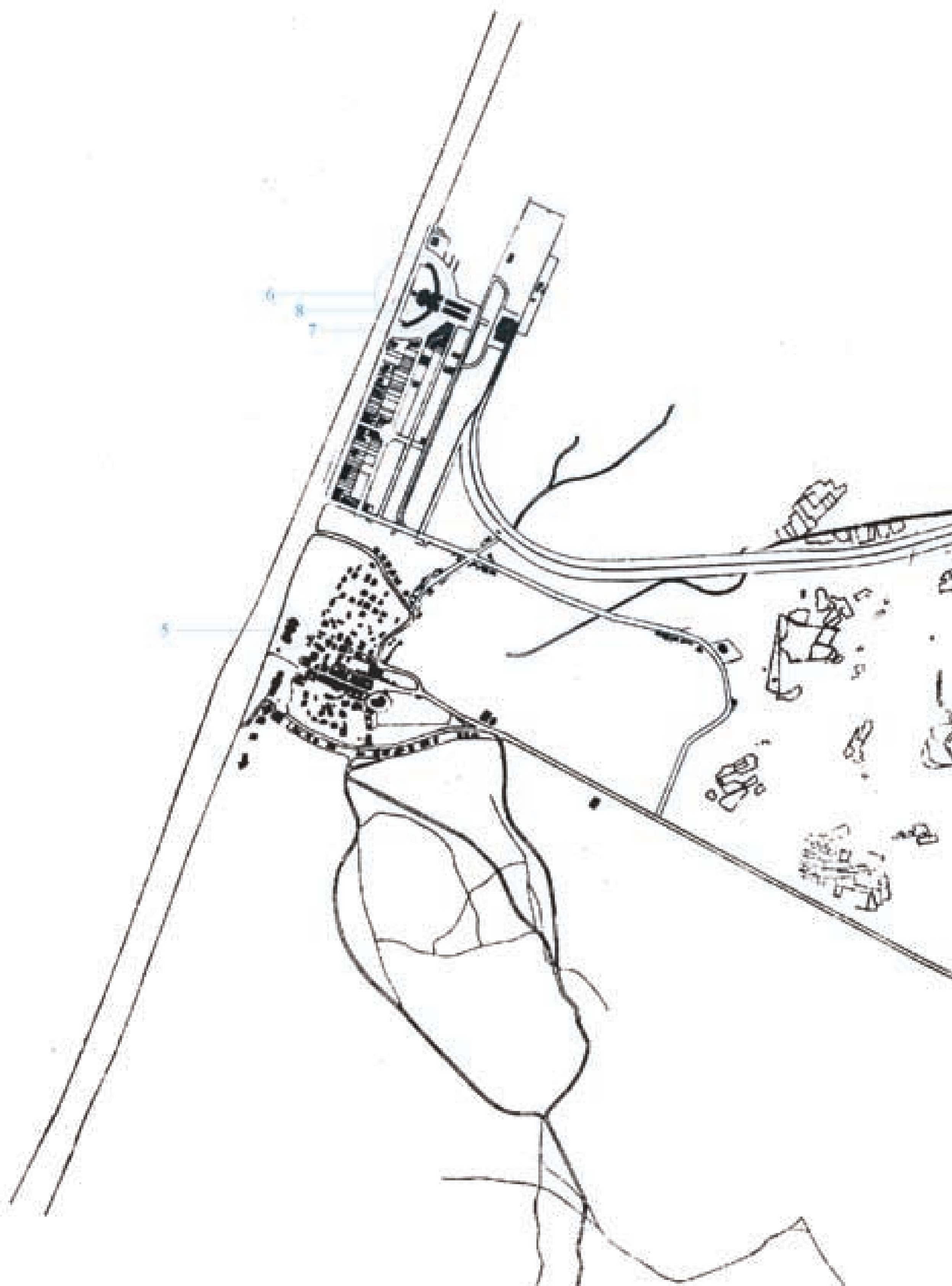
Het eerste (houten!) station (7) van Zandvoort (1881).
foto: dh



Op deze foto zijn de drie gebouwen als een drie-eenheid zichtbaar. *foto: dh*



De Passage (8) (1881). Een overdekte winkelgalerij die vanuit het station via een trap bereikt werd en aansloot op het Kurhaus. *foto: dh*


6
8
7
5



Het Hotel Groot Badhuis (2) omstreeks 1908. Nu met een extra etage en een apart restaurant. *foto: g*



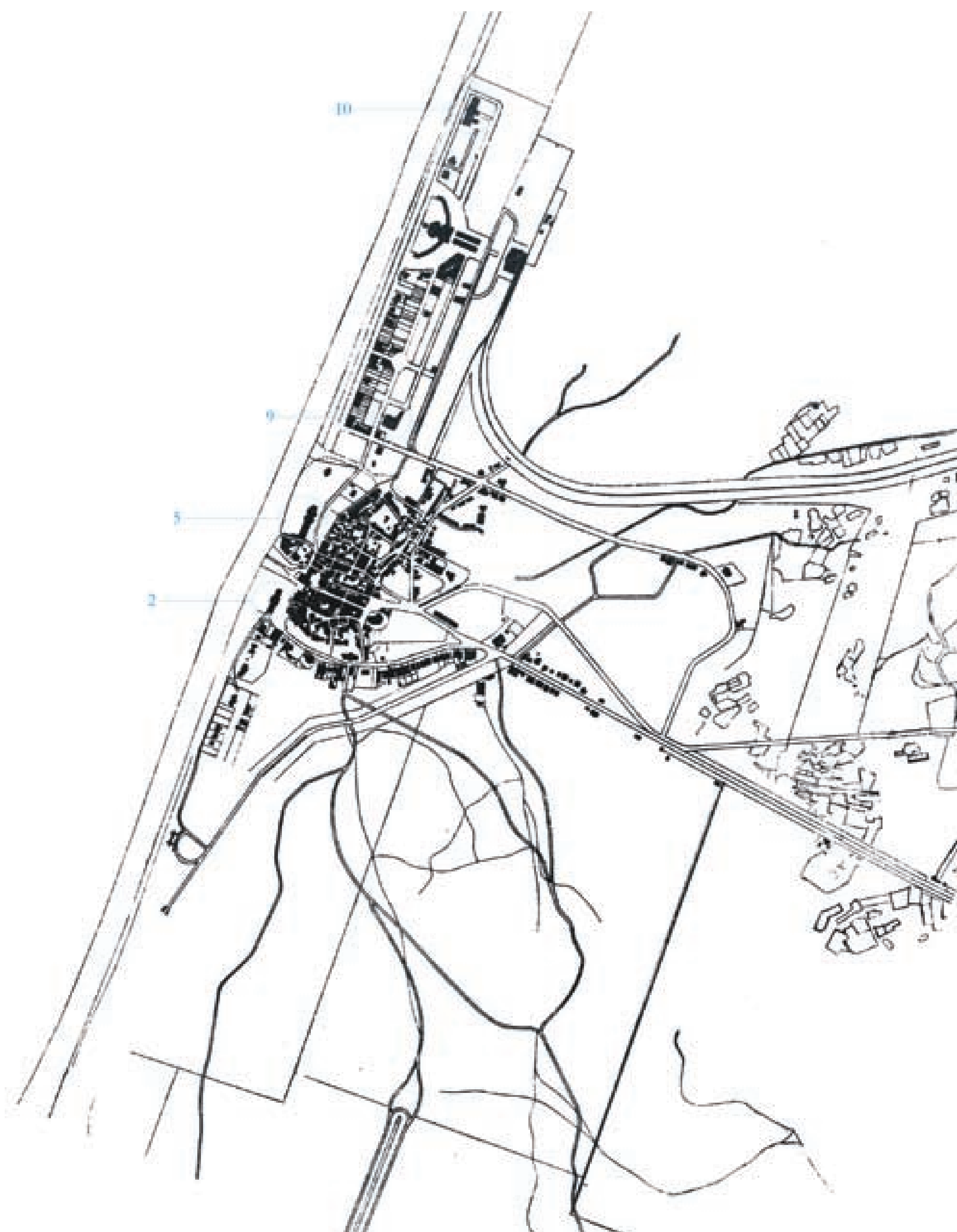
Het vroegere Hotel Kaufmann nu verbouwd tot Hotel d'Orange (5), omstreeks 1905. *foto: g*



Het circustheater Olympia Palace (9) (1903). In latere jaren omgedoopt tot Palais d'Ete. Het stond aan de Dr. Joh. G. Mezgerstraat bij de hoek van de Zeestraat. Een felle brand verwoeste het gebouw in 1921. *foto: ab*



Het Grand Hotel (10) (1899/1942). Een imposant en zeer luxueus hotel met 260 bedden dat tot de Eerste Wereldoorlog een groot aantal vorstelijke gasten aantrok, veelal uit Duistland afkomstig. *foto: g*


10
9
5
2



Zwemwedstrijden in het Noorderbad (12) midden jaren dertig van de vorige eeuw. *foto: g*



Het Hotel Groot Badhuis (2) omstreeks 1930. In 1920 van een tweede etage voorzien. *foto: g*



Het Hotel d'Orange (5) is in 1937 verbouwd tot een appartementencomplex, Oranjeflat genaamd. *foto: g*



De in 1934 gereedgekomen Gemeentelijke Badinrichting Zuiderbad (11) aan de Boulevard Paulus Loot. *foto: g*

Het in 1913 gebouwde tweede Kurhaus (6) aan de Boulevard de Favauge. Het eerste Kurhaus voldeed niet meer aan de eisen des tijds en werd in 1912 afgebroken. *foto: g*




12
6
5
2
11



De sloop van Hotel Groot Badhuis (2) in 1943.
foto: g

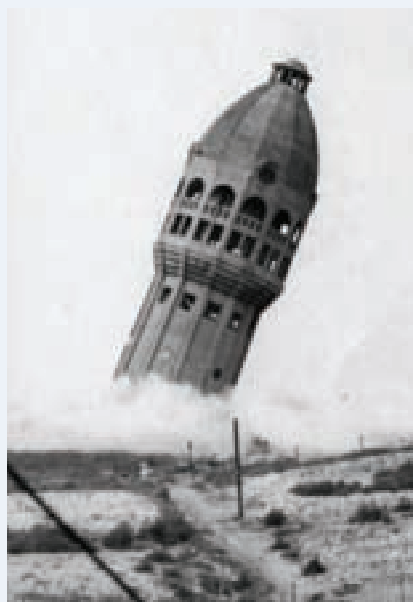
Zandvoort heeft in de Tweede Wereldoorlog een zeer moeilijke periode doorgemaakt.
In 1942 gelastte de Duitse bezetter naast de evacuatie van ruim 3000 ingezetenen naar plaatsen elders in het land, ook de sloop van alle gebouwen aan de boulevards en in de direct daaraan grenzende straten. Dit alles had te maken met het verkrijgen van een vrij schootsveld voor hun 'Atlantikwal'. In november 1942 werd met deze sloop begonnen en in juli 1944 waren er ruim 800 woningen en gebouwen met de grond gelijk gemaakt. Wat restte was een kale vlakte van ongeveer 3 kilometer lang en 200 tot 300 meter breed. Geprojecteerd in het heden moet men zich voorstellen dat er dan van de huidige bebouwing geen enkel gebouw meer zou staan ten westen van ruwweg de lijn: einde Brederodestraat-Friedhoffplein-Marisstraat-Westerstraat-Buureweg-Bodeweg-Dorpsplein-Kruisstraat-Burg.Engelbertsstraat-Jac.van Heemskerckstraat-Dr. Joh. G. Mezgerstraat-Burg.van Alphenstraat-Boulevard Barnaart tot aan de Zeeweg.
Op de hiernaast opgenomen plattegrond van Zandvoort 1945 is het gesloopte gedeelte in rood aangegeven.
Naast dit aantal gesloopte woningen aan de zeezijde van het dorp vielen ook nog een veertigtal woningen staande aan de Zandvoortselaan ten offer aan de sloopwoede. Vanaf perceel 187 gerekend waren dat in oostelijke richting ongeveer dertig woningen aan de onevenzijde van de laan en ongeveer tien aan de evenzijde.



Het slopen van huizen aan het einde van de Burg. Engelbertsstraat hoek Zeestraat (13). De watertoren en de Oranjeflat staan nog overeind. *foto: gk*



De totaal gesloopte Boulevard de Favauge (15), gezien vanaf een punt halverwege de Zeestraat en de Dr. Smitsstraat. Het gebouw in de verte is het in 1913 gebouwde tweede Kurhaus, dat wel de sloop heeft overleefd, maar in 1946 ter wille van de wederopbouw van de boulevard toch is gesloopt. *foto: js*



Het opblazen van de watertoren (14) in 1943. In de volksmond 'de Uitzichttoren' genoemd. *foto: ab*


15
13
14
2



Hotel Bouwes (16) in 1953. Juist voltooid en gebouwd met Amerikaanse subsidie, de Marshall-hulp, helaas in 1987 reeds afgebroken. *foto: g*



Het Palace Hotel (17) in aanbouw (1963). Toen nog Bouwes Palace geheten. *foto: ab*



De Rotonde (18), gebouwd in 1953. Ter afsluiting van de oude Strandweg, zie aldaar. *foto: g*





Het ontstaan van het nieuwe Zandvoort Zuid rond 1955. Hier de Vinkenstraat (20) in aanbouw met op de achtergrond het toenmalige 'Zomers Buiten', nu De Schelp. *foto: ghk*

De nieuwe water/uitzichttoren (19) in aanbouw (1951). *foto: g*


17
18
16
19
20


1925
2005
Haarlemse Vakantie kolonie
Hotel Seinpost
Hotel Groot Badhuis
Kerk / Brederodestraat
Oude watertoren
Ned. Herv. Kerk
Hotel d'Orange
Schoorsteen wasserij Weenink
Watertoren
"Strandhotel"
Politie bureau
Rotonde flat
Palace Hotel